

A Fővárosi Ítéltábla a Gárdos, Füredi, Mosonyi, Tomori Ügyvédi Iroda (fél címe 1, ügyintéző: dr. Nagy András ügyvéd) által képviselt K&H Bank Zrt. (felperes címe) felperesnek - a Kovács, Barborják és Társai Ügyvédi Iroda (**alperesi jogi képviselő címe** ügyintéző: dr. Barborják Zoltán ügyvéd) által képviselt alperes neve alperes ellen általános szerződési feltételek tisztességeségének megállapítása iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2014. szeptember 9. napján meghozott és 1.G.43.295/2014/14. számú végzésével kijavított 1.G.43.295/2014/8. számú ítélete ellen a felperes 10. és az alperes 9. sorszámú fellebbezései folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, és a keresetet teljes egészében elutasítja, egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 500.000 (ötszázezer) forint + áfa másodfokú perköltséget és az államnak külön felhívásra 2.500.000 (kettőmillió-ötszázezer) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes a 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Tv.) 6. §-a alapján indított perben előterjesztett keresetében kérte a deviza alapú hitel, kölcsön vagy pénzügyi lízing szerződéseiben alkalmazott szerződéses kikötései tisztességeségének és érvényességének megállapítását. Kérte azt is, hogy ha a bíróság valamely kereseti kérelem esetén nem látná megállapíthatónak a szerződési feltétel érvényességét a teljes, hanem csak az egyes időszakokra, akkor erre az időszakra, illetve ha a tisztességeséget valamely feltétel teljes terjedelmében, vagy valamely kamat, vagy díj, vagy költség vonatkozásában nem látná megállapíthatónak, akkor e feltétel, vagy rész elhagyásával kérte a tisztességeség megállapítását. Indítványozta, hogy az elsőfokú bíróság a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 155/B. §-a alapján kezdeményezzen eljárást az Alkotmánybíróságnál a Tv. valamint a 2/2014. Polgári jogegységi határozat (a továbbiakban: PJE) alaptörvény-ellenességének és nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítása iránt, egyúttal a per tárgyalását függessze fel. Az uniós jog elsőbbségére tekintettel elsődlegesen az uniós jogot sértő normák mellőzésével való döntést kért, másodlagosan pedig a kérdések megfogalmazásával azt, hogy az elsőfokú bíróság a Pp. 155/A § (1) bekezdése alapján kezdeményezze az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását, és ezen eljárás befejezéséig a jelen per tárgyalását függessze fel.

Az alperes az alkotmánybírósági, valamint az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló indítványok elutasítását kérte, míg érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az elsőfokú bíróság kijavított ítéletével megállapította, hogy a felperes által a deviza alapú hitel-, kölcsön vagy pénzügyi lízingszerződésekben 2014. március 15-től 2014. július 19-ig alkalmazott, a keresetlevél 10., 20., 27., 35., 45., 55. és 59. pontjaiban foglalt szerződéses kikötéseknek a kezelési költségekre és díjakra vonatkozó azon kikötési része tisztességesek, amelyek szerint:

„Az objektív körülmény, amely esetében a díjak, költségek megváltoztathatók:

A Bank díjat vagy költséget évente legfeljebb a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett előző évi éves fogyasztói árindex mértékében emelhet. Fogyasztónak nyújtott Kölcsön esetén kizárólag a (a kikötésben szereplő kamat kifejezés kimarad) díj vagy költség módosítható kedvezőtlenül, mégpedig a fent meghatározott objektív körülmények bekövetkezése esetén. Amennyiben a fentiekben említett okok bármelyike a kamat-, díj- vagy költségelem csökkentését teszi indokolttá, akkor a Bank a kamat-, díj- vagy költségelemet a változás mértékével arányosan csökkenti. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 4.289.465 forint perköltséget, amely 892.825 forint áfát tartalmaz.

Az ítélet indokolása 65 pontban pontosan tartalmazta a deviza alapú (devizában nyilvántartott vagy devizában nyújtott és forintban törlesztett) fogyasztói hitel-, kölcsön vagy lízingszerződések általános szerződési feltételeinek az egyoldalú szerződésmódosításra felhatalmazó rendelkezéseit. Megállapította, hogy a 2011. november 30. napjával átalakulás folytán megszűnt K&H Pannonlízing Zrt. és a 2012. szeptember 30. napjával szintén átalakulás folytán megszűnt K&H Autófinanszírozó Pénzügyi Szolgáltató Zrt. beolvadt a felperesbe, így - helyesen - a felperes azok általános jogutódjává vált. A felperes és a fogyasztó közötti jogviszonyt szabályozó általános szerződési feltételek három dokumentumban szerepelnek: az Ügyfélszerződésben, mint egyedi blankettában, a jogviszonyra irányadó, jelen esetben a Lakossági Hitelekre vonatkozó Általános Szerződési Feltételekben és az Üzletszabályzatban. A Tv. hatálya alatti időszakban a felperes jelentős számú Ügyfélszerződés blankettát, továbbá több ászfet alkalmazott, melyek közül több azonos tartalommal szabályozta az egyoldalú szerződésmódosítás feltételeit. A felperes ugyanakkor több Üzletszabályzatot alkalmazott azzal, hogy azoknak az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó feltételei csak az első ászf hatályba lépéséig voltak alkalmazhatóak, ugyanis ekkortól kezdődően az ászf felülírta az Üzletszabályzatnak a szerződések egyoldalú módosítására vonatkozó rendelkezéseit. A felperes jogelődjei és a fogyasztó közötti jogviszonyt szabályozó általános szerződési feltételek is három-három dokumentumban szerepelnek. A jogelődök beolvadását követően a jogelőddel létrejött jogviszonyok szerződéses feltételrendszere nem változott, e jogviszonyokra továbbra is a jogelődök által alkalmazott szerződéses feltételek az irányadóak, a felperes általános szerződési feltételei és Üzletszabályzata e jogviszonyokra nem terjed ki.

Az elsőfokú bíróság a Tv. alaptörvény-ellenességét nem észlelte. Kiemelte azt a meggyőződését, hogy a Tv. által meghatározott jogkérdés, az ott rögzített eljárási szabályok mellett is a bírósági eljárással kapcsolatos alkotmányossági követelményeknek megfelelően eldönthető. Osztotta az alperesnek azt az álláspontját, hogy az eljárás tárgya kizárólagosan annak vizsgálata, hogy a felperes által alkalmazott általános szerződési feltételek megfelelnek-e a Tv. 4. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek és ezáltal azok tisztességesnek tekinthetők-e. Jelen perben a Tanács 93/13/EGK irányelv (1993. április 5.) {a továbbiakban: Irányelv} közvetlenül nem alkalmazható, és az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárása sem kezdeményezhető.

A keresetet a kamat mértékének módosítására vonatkozó szerződéses kikötések tekintetében teljes egészében, a díj és a költség mértékének módosítására vonatkozó szerződéses kikötéseknél pedig túlnyomórészt nem találta alaposnak. Rögzítette, hogy vizsgálata a Tv. szerint a felperes kikötéseinek kizárólag azokra a részeire terjedhetett ki, amelyek közvetlenül a 4. § (1) bekezdésében foglalt egyoldalú kamat-, költség- és díjemelésre vonatkozott. Az e körön kívül eső kikötéseknek, illetve a kikötések részeinek kizárólag a szöveggörnyezet teljesebb megértése, elhelyezése szempontjából volt jelentősége. Az egyes elvek érvényesülését az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő fogyasztó szempontjából értékelte. A felperesnek a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 2009. augusztus 1-jei módosítására (Hpt. 210. § (3) bekezdés), a szerződésekben előírt kamat egyoldalú módosításának feltételeiről szóló 275/2010. Korm. rendeletre (a továbbiakban: R.) és

mindezek okán a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 209. § (6) bekezdésére való hivatkozásával szemben rámutatott arra, hogy az Irányelv alapján az Európai Unió Bírósága a fogyasztó érdekeinek védelme érdekében ennél magasabb követelményszintet támaszt. Az ítélet indokolásában részletesen felsorolta és idézte az alkalmazott jogszabályokat és döntéseket. A felperes álláspontjával egyezően, referenciakamat alkalmazása esetén a referenciakamat változása miatti ügyleti kamatváltozást nem tekintette szerződésmódosításnak, ezért a referenciakammattal kapcsolatban nem vizsgálta a keresetlevél 26., 27., 35., 44., 45., 55. és 59. pontjában megjelölt szerződéses kikötéseket. Megállapította, hogy szerződéses kikötések elemeinek tisztességtelensége külön-külön is elbírálnak. A Tv. erre vonatkozó rendelkezése hiányában a Ptk. általános szabálya megfelelően irányadó. A Ptk. 239. §-a és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: új Ptk.) 6:114. § (2) bekezdése nem zárja ki a szerződés részbeni érvénytelenségét, amennyiben a szerződés a maradék részében teljesíthető.

A kereseti kérelem szerint 65 pontba foglalt szerződéses kikötéseket a Tv. 4. § (1) bekezdésében írt elveknek megfelelően részletesen értékelte. Megállapította, hogy az 1-9., 11-19., 21-26., 28-34., 36-44., 46-54., 56-58. és a 60-65. sorszámú kikötések a vizsgált időszakban a felperes terhére egyáltalán nem tartalmaztak kötelezettséget a körülmények változása esetére a hiteldíj fogyasztó számára kedvező módosítására, ami azt eredményezte, hogy a fogyasztó részére nem volt olyan szerződéses rendelkezés, amelyre alapítottnak a szerződésmódosítási feltételek beállása esetén felléphetett volna a felperessel szemben a hiteldíj fogyasztó számára kedvező módosítása céljából. A Hpt.-nek az adott időszakokban hatályos rendelkezéseiből azonban azt a következtetést vonta le, hogy amikor a kötelezően érvényesülő jogszabályi rendelkezések tartalma miatt a szimmetria elve érvényesült, ezzel együtt és ehhez kapcsolódóan az átláthatóság nem valósult meg, hiszen a jogszabályi rendelkezést a szerződés részévé kellett volna tenni.

Megállapította azt is, hogy az 1-9., 11-19., 21-26., 28-34., 36-44., 46-54., 56-58. és 60-65. sorszámmal jelzett szerződéses kikötéseknél a hiteldíj tekintetében, a 10., 20., 27., 35., 45., 55., 59. sorszámmal jelzett szerződéses kikötéseknél a kamat tekintetében a felperes nem bizonyította a Törvény 4. § (1) bekezdés e) pontja szerinti átláthatóság elvének történő megfelelést. A kikötések nem határozták meg az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó számára egyértelműen, hogy az egyes szerződéses kikötésekben feltüntetett körülmények esetleges változása milyen mértékben hat a fogyasztó hiteldíj fizetési kötelezettségeire. Nem állapítható meg, hogyan kerül kiszámításra a hiteldíj szükséges módosításának mértéke, emiatt pedig a fogyasztó által ellenőrizhetetlen az esetleges szerződésmódosítás megalapozottsága. A továbbiakban egyenként vizsgálta a kereset 65 pontjában foglalt szerződéses kikötéseket, és ennek eredményeképpen azt állapította meg, hogy a felperes a szimmetria és átláthatóság elvét illetően az 1-9., 11-19., 21-26., 28-34., 36-44., 46-54., 56-58. és 60-65. sorszámmal jelzett szerződéses kikötéseknél a tisztességtelenség vélelmét nem tudta megdönteni. A keresetlevél 10., 20., 27., 35., 45., 55. és 59. pontjainál megállapította, hogy a fogyasztói árindex alapján történő díj- és költségindexálás szerződéses kikötése esetében mind a hét vizsgált elv megfelelően érvényesült, ezért ezek a szerződéses feltételek tisztességesek.

A Pp. 114. §-a szerint eljárva, az ítélet indokolásában tért ki arra, hogy a felperesnek az eljárás szabálytalansága elleni kifogását milyen okok miatt hagyta figyelmen kívül, és indokát adta a felperes bizonyítási indítványai mellőzésének is.

Az alperes 95%-os pernyertességére tekintettel kötelezte a felperest az alperes ügyvédi munkadíjban felmerült perköltségeiben.

A felperes az ítélet elleni fellebbezésében annak részbeni megváltoztatásával kereseti kérelmének teljes egészében való teljesítését kérte amellet, hogy fenntartotta az alkotmánybíróági és az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmeit.

Előadta, hogy tömeges és egységesen alkalmazott feltételek esetén a Ptk. 241. §-a nem nyújtott valódi megoldást. Az egyoldalú szerződésmódosítási jog e problémák kezelésére hivatott, amelyet az uniós jog és a magyar jog egyaránt egyértelműen jogszerűnek fogad el. Fenntartotta a PJE és a Tv. alaptörvény-ellenességgel kapcsolatos álláspontját. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a Pp. 8. §-át és az Alaptörvény 28. cikkében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogot sértő módon nem teremtette meg a lehetőséget arra, hogy a bonyolult ügyet a felperes részletesen, az alperes érdemi ellenkérelmére tételesen reagálva, teljes körűen előadhassa, és azt a bíróság a berekesztés előtt teljes mértékben megismerhesse. A felperes alkotmányos jogainak sérelmét eredményezte, hogy az elsőfokú bíróság a felperes által a tárgyalás napján benyújtott előkészítő iratot csupán egy rövid szünet alatt tekintette át, így anélkül rekesztette be a per tárgyalását, hogy a felperes keresetét alátámasztó okfejtést megismerhette volna.

Fenntartotta a Tv. közjogi érvénytelenségével kapcsolatosan kifejtetteket, kiemelve, hogy az Alkotmánybíróság álláspontja szerint releváns körülmény, hogy a konzultációs kötelezettség a jogalkotás mely fázisában és milyen típusú szervvel kapcsolatban terheli a jogalkotót. Amennyiben a kötelező konzultáció elmulasztására már a törvényjavaslat parlamenti előterjesztését követően kerül sor, és a mulasztás közhatalmi jogosítványokkal rendelkező szerv véleményezési lehetőségét korlátozza, úgy az olyan súlyos jogsértésnek minősül, amely az adott jogszabály közjogi érvénytelenségét vonja maga után. Az a körülmény, hogy a jelen esetben nem tagállami, hanem uniós szerv jogosult a magyar jogalkotóval konzultációra, az Alkotmánybíróság következtetéseinek érvényét semmilyen módon nem befolyásolja. Előadta, hogy az elsőfokú bíróság eljárása súlyosan sértette a felperesnek az Emberi Jogok Európai Egyezménye által biztosított tisztességes eljáráshoz, valamint hatékony jogorvoslathoz való jogát, és elfogadhatatlan az, hogy az elsőfokú ítélet indokolása nem foglalkozik az Egyezmény által védett jogok sérelmének vizsgálatával. A Tv. sérti a Charta rendelkezéseit is. A Tv. alapvető uniós szabadságokat korlátoz, következésképpen nem vitatható, hogy az uniós jog alkalmazási körébe tartozik. A tagállamnak a Chartában foglalt jogokat és szabadságokat tiszteletben kell tartania, és annak szabályait a jelen perben is alkalmazni kell. A Tv. sérti az Irányelvet is. Ebben az esetben az Irányelvnek megfelelően kell eljárni, és csak az Európai Bíróság jogértelmezésének függvényében dönthet a bíróság arról, hogy eljárhat-e a Tv. alapján, vagy köteles-e azt az Európai Bíróság egységes gyakorlatának megfelelően félretenni. A Tv. sérti az uniós jogot, mert Magyarország az Irányelv 8a. cikkelye szerinti notifikációs kötelezettségét elmulasztotta.

Abban az esetben, ha a nemzeti és az uniós jog egymásnak ellentmond, akkor az uniós jogot kell alkalmazni, és a nemzeti bíróság köteles az uniós joggal ellentétes tagállami szabály alkalmazását mellőzni. A törvény 4., 6., és 7-15. §-ai az uniós jogba ütköznek, sértik az Irányelv rendelkezéseit, amelyek közvetlen hatállyal bírnak, így az uniós jog alkalmazandó. Elsődleges jogkövetkezmény pedig az alperes perbeli jogképességének hiánya folytán a Pp. 130. §-a, illetőleg a 157. § a) pontja alapján a per megszüntetésének jogszabályi kötelezettsége. Másodlagos jogkövetkezmény a megállapítási kereset feltételeinek, illetőleg a megdönthető vélelem hiányának következtében a kereset érdemi elutasítása. A határozat indokolásának mindkét esetben tartalmaznia kell, hogy a törvény 4., 6., és 7-15. §-ai az Európai Unió közvetlenül alkalmazandó jogába ütköznek, és ezért az elsőbbség elvéneél fogva a nemzeti bíróság annak félretételére köteles. Ebből következik, hogy a végzéshez, illetőleg az ítélethez nem fűződhet a törvény 4. § (2)-(3) bekezdéseiben foglalt joghatás. Arra az esetre, ha a másodfokú bíróság az uniós jog tartalmának tisztázását tartja szükségesnek, a Pp. 155/A. § (2) bekezdése alapján a per tárgyalásának felfüggesztését indítványozta azzal, hogy a másodfokú bíróság Pp. 155/A. § (1) bekezdése szerint kezdeményezze az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárását.

Részletesen kifejtette, hogy a jogviszony tartós jellege miért nem változtat az elévülés feltételein. Hibás az elsőfokú ítéletnek az a megállapítása, amely szerint a Tv.-ből fakadó követelések a jogviszony fennállása alatt nem évülhetnek el.

A jogszabályokkal való konvalidálás tekintetében az elsőfokú ítélet indokolásában foglaltakkal szemben hangsúlyozta, hogy a jogszabályban biztosított jogok (pld. a felmondás joga) a felek közötti jogviszony tartalmává váltak ugyanúgy, mintha azokat maga a szerződés rögzítette volna, és ezáltal kikényszeríthetőek. Kógens jogszabály esetén az a jogszabályváltozás, amelynek révén a felek közötti jogviszony tartalmává vált valamely olyan elem, amelynek hiánya azt megelőzően a szerződés érvénytelenségét okozta, az érvénytelenségi okot megszünteti.

A felperes a Tv. 4. § (1) bekezdésében foglalt hét elv mindegyikére kiterjedően állította és részletesen előadta, hogy a per tárgyát képező szerződéses feltételek milyen indokok miatt tisztességesek, és felelnek meg a törvényben előírt feltételeknek.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítéletnek a felperes fellebbezésével érintett részei helybenhagyására irányult. Kérte, hogy a másodfokú bíróság a per tárgyalásának felfüggesztésére irányuló kérelmeket utasítsa el, és mellőzze a felperes kérelmének és nyilatkozatainak mindazon részeit, amelyek a Tv. 4. § (1) bekezdésére tekintettel nem tartoznak a per tárgyához. Előadta, hogy a PJE és a Tv. megfelel az Alaptörvény rendelkezéseinek, és nem sértik az uniós jogot sem. A Charta a jelen eljárásban nem alkalmazható. Amennyiben mégis, a tisztességtelenségi szempontok kapcsán a jelen perben a Charta rendelkezéseinek értelmezésére nincs szükség, mert nem ezek fényében minősül egy adott kikötés tisztességesnek vagy tisztességtelennek. A Tv. összhangban van az uniós joggal; ez a kérdés egyébként előzetes döntéshozatali eljárásban nem is vizsgálható, mert annak elbírálása, hogy a Tv. valamely uniós jogi aktusba ütközik, csak az ún. kötelezettségszegési eljárásban dönthető el. Az Irányelv további értelmezésével kapcsolatban pedig nincs helye előzetes döntéshozatali eljárásnak. A notifikációs kötelezettséggel kapcsolatosan az alperes előadta, hogy a Tv. alkalmazása nem tagadható meg, és előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének nincs helye, ezért azt kérte, hogy a másod fokú bíróság az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezésére vonatkozó indítványt utasítsa el. A notifikációs kötelezettség a jelen esetben nem áll fenn, mivel a tv. nem teremt újabb érvénytelenségi okokat, és a tv. nem tekinthető az Irányelvet átültető jogszabálynak sem. Az elévüléssel kapcsolatban kiemelte, hogy az elszámolási kötelezettségnek a szerződéses jogviszony, törlesztés addig eltelt teljes időszakára ki kell terjednie, mert a fogyasztói kölcsönszerződés a felek között olyan huzamos ideig tartó, folyamatosnak és egységesnek tekinthető szerződéses jogviszonyt hoz létre, amelyből eredő egyes követelések a szerződés fennállása alatt önállóan nem évülhetnek el, ebből következően az elévülés csak a szerződéses jogviszonynak a szerződés szerinti megszűnésekor kezdődik. Az elsőfokú bíróság ezért helytállóan állapította meg, hogy az egyes törlesztő részletek vonatkozásában az elévülés kizárt. A jogszabállyal való konvalidálás kapcsán előadta, hogy a jelen per tárgya kizárólag a Tv. 4. § (1) bekezdésben lefektetett elveknek való megfelelés, ezért közömbös, hogy egyes elvek az érintett időszak folyamán valamilyen formában megjelentek-e a fogyasztói kölcsönszerződésekre, illetve a felperes tevékenységére irányadó jogszabályokban, vagy sem. Részletesen nyilatkozott a felperes fellebbezésének az egyes elvekhez kapcsolódóan kifejtett álláspontjaira.

A részleges érvénytelenséggel kapcsolatban előadta, hogy a Tv. 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjaiban felsorolt elvek bármelyikének sérelme esetén az egyoldalú szerződésmódosítási jog egészében dől meg, így az elsőfokú bíróság érvelésével ellentétben az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses kikötés nem bontható tovább önálló szerződéses kikötésekre, „alegységekre”.

Az alperes az ítélet elleni fellebbezésében kérte, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a felperes keresetét teljes egészében utasítsa el, továbbá az indokolást részben változtassa meg.

Előadta, hogy a kereset elbírálása során a részleges érvénytelenség a már ismertetett okok miatt nem alkalmazható. A Tv. nem ad arra lehetőséget, hogy az ok-listában szereplő okokra külön-külön mondja ki a bíróság, hogy azok érvényesek vagy érvénytelenek, így a szerződéses kikötés részleges érvénytelenségének a megállapítása is kizárt. Ha az elsőfokú bíróság az ok-listából egyes okokat „kiragad”, míg másokat „érintetlenül hagy”, akkor egy új, korlátozott ok-listát hoz létre, amivel a felek szerződéses akaratát pótolja. A „vegyes” ok-lista önmagában utólagosan is átláthatatlan lenne a fogyasztó számára, és szükségszerűen a szerződéses kikötés egészének tisztességtelenségére vezetne. Az egyes elveket is csak az ok-lista egészére vetítve lehet vizsgálni. A Tv. célja éppen az, hogy az egyes szerződéses kikötésekről derüljön ki teljes egyértelműséggel és további eljárások nélkül, hogy azok alapján a felperes jogosult volt-e egyoldalúan módosítani a hiteldíjat, amennyiben pedig arra nem volt jogosult, akkor nyíljon meg az út a külön törvény alapján történő elszámolás előtt. A „kamatemelést, költségemelést, díjemelést” maga a Tv. 4. § (1) bekezdése is együttesen és összességében kezeli. Miután az ítélet - helyesen - kimondta, hogy a felperes kamatemelésre vonatkozó szerződéses kikötései mind a 65 esetben tisztességtelenek, akkor hét esetre nem állítható a költség- és díjemelés tisztességessége. Az elsőfokú bíróság a tisztességességre vonatkozó megállapítások során kizárólag a KSH klauzulára utalt, azonban ez önmagában nyilvánvalóan nem felel meg hiánytalanul a Tv. 4.§ (1) bekezdésében rögzített elveknek. A részleges érvénytelenség nem alkalmazható. Ennek egyik oka a tételes meghatározás elvének sérelme, amelyet szükségszerűen csak az ok-lista valamennyi elemére együttesen (azaz a szerződéses kikötés egészére) lehet értelmezni, és erre nézve ez a feltétel nem teljesül. Az átláthatóság elvének a teljes szerződéses kikötés - azaz az ok-lista elemek összessége - tekintetében kell érvényesülnie. Tévesen állapítja meg az ítélet azt is, hogy a felperes szerződéses kikötései megfeleltek a felmondhatóság elvének, mert azt is mérlegelnie kell, hogy a felmondási jog reális alternatívát biztosít-e a fogyasztó számára a szerződésmódosítással szemben. A szimmetria elve pedig - az ítéletben foglaltakkal ellentétben - nemcsak azt követeli meg a felperestől, hogy a fogyasztó javára is írja elő a díj- és költségmódosítást, ha az indokoltá válik, mert rögzíteni kellett volna, hogy az adott éven belül a szerződésmódosításra a KSH közzétételt követően mikor kerülhet sor. Nem szimmetrikus a díjak és költségek emelésének jogát, illetve csökkentésének kötelezettségét előíró klauzula sem, mert egy szubjektív elemet vezet be a csökkentés tekintetében, amely az átláthatóság, az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvét is sérti. Az elsőfokú ítéletnek az a megállapítása, amely az általános jogszerűsége vonatkozik, nem helytálló, mert más jogszabálynak való megfelelést a jelen eljárásban nem lehet vizsgálni.

A felperes a fellebbezési ellenkérelmében kérte, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletnek az alperes fellebbezésében támadott rendelkezéseit hagyja helyben.

Előadta, hogy a 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: Módosítás) 52. §-a is alátámasztja az alaptörvény-ellenességével kapcsolatos álláspontját. Változatlanul állította, hogy az egyes elemek tisztességtelensége főszabályként nem eredményezi a teljes kikötés érvénytelenségét, ugyanakkor a Tv. nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely szerint a hatálya alá tartozó, az egyoldalú szerződésmódosítás hatalmasságát biztosító szerződéses kikötés esetleges érvénytelensége esetében az érvénytelenség következményeit a Ptk.-ban meghatározottól eltérő módon kellene levonni, és ez a megoldás az Irányelvvel is ellentétes lenne. A részleges érvénytelenség megállapításával a bíróság az érvénytelen részt - de csak azt - „mintegy kimetszi” a szerződésből, és nincs akadálya annak, hogy a bíróság a törvényi vélelem megdöntéséhez szükséges tesztet például az adott petitumban található ok-lista egyes elemeire elkülönítve végezze el; sőt, ez az egyedül jogszerű és ésszerű eljárás. A Hpt. 210. § (4) bekezdés c) pontja semmilyen logikai kapcsolatban nem áll azzal, hogy az

egyes okok vizsgálhatók-e külön-külön. A felmondhatóság és a szimmetria elvének sérelme esetén az egyoldalú szerződésmódosítás hatalmassága nem gyakorolható, minden más elv sérelme esetén azonban a részleges érvénytelenség lehetséges. Összességében megállapítható, hogy a Tv. eltérő rendelkezésének hiányában a hatálya alá tartozó kikötés esetleges érvénytelensége jogkövetkezményeire a Ptk. szabályait kell alkalmazni, ezért az egyoldalú szerződésmódosítás jogát tartalmazó szerződéses kikötés bármely részének érvénytelensége esetében csak az érvénytelenséggel érintett része válik érvénytelenné, kivéve, ha az érvénytelenség oka olyan, amely kizárja, hogy a kikötés bármely egyéb részére a Tv.-ben meghatározott elvek mindegyike teljesüljön. Megismételte, és részletesen indokolta azt az állítását, hogy a jogszabály kötelező rendelkezései a szerződés részévé válnak. Helyesen állapította meg az elsőfokú ítélet, hogy a szerződésnek, és így az egyoldalú szerződésmódosítás jogát meghatározó kikötésnek is része az a rendelkezés, amelyet jogszabály állapít meg; ha pedig a jogszabálynak a szerződés és a kikötés részévé váló rendelkezése biztosítja a Tv.-ben meghatározott elv teljesülését, akkor ez az elv az általános szerződési feltétel tartalmától függetlenül teljesül. Az alperes fellebbezésére figyelemmel részletesen előadta, hogy az elsőfokú ítélet jogszerűen minősítette tisztességesnek az egyes kikötések egyes rendelkezéseit. Részletesen kitért arra, hogy a Tv. módosítása jelentősen változtat a Törvény hatályán anélkül, hogy a változtatásnak bármilyen indokát adná.

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem volt a Pp. 228. § (4) bekezdése szerint jogerőre emelkedett rendelkezése, ezért a másodfokú bíróság az ítéletet egészében bírálta felül.

A felperes fellebbezése nem alapos, az alperes fellebbezése túlnyomó részben megalapozott.

Az Alkotmánybíróság a 34/2014. (XI. 14.) AB határozattal, valamint a III/1692-17/2014. AB határozattal a törvény egészének, illetőleg egyes rendelkezéseinek alaptörvény-ellenesség megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket - ide értve a jelen másodfokú bíróság kezdeményezését is - elutasította. Erre tekintettel a másodfokú bíróság a továbbiakban nem vizsgálhatta a felperesnek a Tv. alaptörvény-ellenességére alapított kifogásait, és a keresetet az Alaptörvényben foglalt kötelezettségét teljesítve a Tv. rendelkezéseinek alkalmazásával kellett elbírálnia.

Az elsőfokú bíróság az eljárást a Tv. és a Pp. szabályainak megfelelően folytatta le, a tényállást helyesen állapította meg, azonban érdemi döntésével, valamint annak indokolásával a másodfokú bíróság csak részben értett egyet.

A felperesnek az elsőfokú eljárás szabálytalanságával kapcsolatos kifogásait az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta (Pp. 114. §), és az érdemi döntésében ezt részletesen megindokolta. A felperes fellebbezése alaptalan, mert a Tv. által előírt eljárásban a Pp. szabályai csak annyiban alkalmazhatóak, amennyiben a Tv. erről nem rendelkezik, és az adott eljárási cselekmény a Tv.-ben meghatározott eljárási szabályokkal összhangban áll. A Tv. 10. § (4) bekezdése értelmében a tárgyalást egy alkalommal és csak akkor lehet elhalasztani, ha ez a felek által felajánlott bizonyítás lefolytatása érdekében szükséges. Ebből következik, hogy ha a felek bizonyítást nem ajánlottak fel, a tárgyalás nem halasztható el. Az elsőfokú bíróság ezért az eljárási szabályokat nem sértette meg azzal, hogy az alperes által benyújtott beadványra tekintettel a nyilatkozattételre nem biztosított további határidőt.

Az Európai Bíróság a C-92/11. sz. ítéletében (RWE ügy) kiemelte, hogy ítélkezési gyakorlata szerint az az értelmezés, amelyet a Bíróság az EUMSZ 267. cikk alapján ráruházott hatáskör alapján valamely közösségi jogszabályra vonatkozóan kifejt, megmagyarázza és pontosítja a szabály jelentését és terjedelmét, ahogy azt a hatálybalépésének időpontjától értelmezni és alkalmazni kell,

illetőleg értelmezni és alkalmazni kellett volna. A nemzeti bíróságnak pedig az a feladata, hogy e szempontokra figyelemmel az adott tényállás körülményei függvényében az adott szerződési feltétel konkrét minősítéséről határozzon, így az Európai Bíróság az Irányelvet minden esetben a nemzeti bíróság kérdéseinek ismeretében, de általános hatállyal értelmezi. Ebből következik, hogy az így értelmezett szabályt a bíróságok alkalmazhatják és alkalmazniuk is kell. Az a körülmény, hogy az Európai Bíróság minden alkalommal egy eseti ügy kapcsán dönt, az adott uniós szabály általános érvényű értelmezésének lényegi tartalmát nem érinti. Az elsőfokú bíróság a döntésének meghozatala során kifejezetten az Irányelv szabályainak általános értelmezésére szorítkozó elveket alkalmazta, ezért nem helytálló a felperesnek az a kifogása, hogy nem vette figyelembe az Európai Bíróság által vizsgált ügyek tényállását, és ezért helytelenül értelmezte a Tv. 4. § (1) bekezdését.

A perben nem merült fel olyan kérdés, amely miatt a Pp. 155/A. §-a alapján előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése indokolt, erre a fellebbezésben előadottak sem szolgáltatnak okot, ugyanakkor a Tv. rendelkezéseit nem lehet az uniós jogra tekintettel mellőzni.

Az Európai Bíróság C-555/07. számú ítélete (Seda Küçükdeveci/Swedex Gmbh & Co. KG ügy) szerint a nemzeti jog alkalmazása során a nemzeti jog értelmezésére hivatott bíróságnak annak érdekében, hogy elérje az Irányelv által kívánt eredményt, és ily módon megfeleljen az EUMSZ. 288. cikk harmadik bekezdésének, mindent meg kell tennie azért, hogy e feladatát az Irányelv szövege és célja alapján lássa el. Rámutatott arra is, hogy a nemzeti jog megfelelő értelmezésének követelménye pedig a Szerződés rendszeréből következik, amennyiben lehetővé teszi a tagállami bíróságnak, hogy az előtte folyó ügyben hozott határozata során hatáskörének megfelelően biztosítsa az uniós jog hatékony érvényesülését.

Az Irányelv mint uniós jogforrás címzettje a tagállam, illetőleg a tagállamok meghatározott köre, amelyeknek az Irányelv keretszabályait át kell ültetniük a belső jogukba, így annak rendelkezései az implementáló tagállami jogszabály révén válik alkalmazhatóvá. A jogalkalmazónak pedig az a kötelezettsége, hogy az Irányelv alapján átültetett jogszabály érvényesülését az Irányelv tartalmának megfelelő értelmezéssel biztosítsa.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az Irányelv által kitűzött célokat annak implementálásán keresztül számos hazai jogszabály rendelkezése garantálja. Mindez önmagában nem zárja ki annak közvetlen alkalmazását, de kizárólag az abban foglalt cél érvényesülése érdekében. Csakis ez vezethet a nemzeti jogszabályok figyelmen kívül hagyásához. A per tárgyát képező esetben pedig annak van jelentősége, hogy a tagállamoknak a jogszabályok megalkotása során arról kell gondoskodni, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását (Irányelv 7. cikk). Ha a szerződés ilyen feltételeket tartalmaz, azok nem lehetnek kötelező érvényűek a fogyasztóra nézve. Amennyiben a szerződés ennek kihagyásával is teljesíthető, az változatlan feltételekkel továbbra is kötelezi a feleket. Az Irányelv mellékletének 2.b. pontja ugyanakkor kifejezetten a pénzügyi szolgáltatások nyújtójával szemben támasztja azt a követelményt, hogy a feltételek egyoldalú megváltoztatásának joga csak érvényes indokon alapulhat. Az Irányelv célja tehát az egyoldalú szerződés módosítás tárgyában is az, hogy a fogyasztók megfelelő védelemben részesüljenek, ezért az Irányelv eleve nem adhat alapot arra, hogy a fogyasztók védelmében megalkotott nemzeti jogszabály alkalmazását a bíróság az Irányelvre történő hivatkozással mellőzze.

A kógens és szubszidiárius (kiegészítő) jogi normák közötti alapvető különbségekre tekintettel a Hpt. 210. §-ának különböző módosításait abból a szempontból kell vizsgálni, hogy az adott rendelkezések milyen módon hárítanak kötelezettségeket a pénzügyi intézményre, illetve keletkeztetnek jogot a fogyasztó részére. Az egyoldalú szerződésmódosítás lehetősége csak abban

az esetben hoz létre szerződéses kötelmet, ha ebben a felek kölcsönös akaratnyilvánítással megállapodnak. A per tárgyát képező általános szerződési feltételek a Ptk. hatálya alá tartozó polgári jogi szerződések részéi, így azokra a Ptk. szerződésekre vonatkozó általános szabályai is alkalmazandók. A Ptk. 200. § (1) bekezdése alapján a szerződés tartalmát a felek szabadon állapíthatják meg, azonban a szerződésekre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarral eltérhetnek, ha a jogszabály az eltérést nem tiltja, míg a 226. § (1) bekezdése értelmében jogszabály meghatározhatja a szerződés egyes tartalmi elemeit, és kimondhatja, hogy ezek a szerződésnek akkor is részei, ha a felek eltérően rendelkeznek. Mindezek egybevetéséből megállapítható, hogy a Ptk.-nak a szerződésekre vonatkozó diszpozitív általános szabályai a szerződésekre abban az esetben irányadóak, ha a felek másképp nem rendelkeznek, míg a Ptk. 685. § a) pontjában felsorolt egyéb jogszabályok tartalma akkor válik a szerződéses kötelelem részévé, ha maga a jogszabály egyértelműen kimondja annak kötelmet keletkeztető hatályát.

A Hpt. 2009. november 1-től irányadó 210. § (3) bekezdését beiktató 2009. évi XIII. törvény hatályba léptető 20. § (6) bekezdése egyértelműen úgy rendelkezik, hogy ezt a feltételt a hatálybalépést megelőzően megkötött szerződések módosítása esetén is alkalmazni kell. Ezáltal a szerződés jövőbeni módosítását kellett úgy megfogalmazni, hogy az a Hpt. 210. § (3) bekezdésében foglaltaknak megfeleljen. A felek szerződés módosítására irányuló egyező akaratnyilatkozata hiányában ezért ezek a jogi normák nem válhattak a szerződés részévé. A Hpt. 210. §-ának a 2009. évi CL. törvény 56. § (1) bekezdésével megállapított (4) bekezdését 2010. január 1-jével hatályba léptető 170. § (4) bekezdéséből a felperes által előadottak ugyancsak nem következnek, míg az új Hpt. 279. § (5) bekezdésének b) pontja hatályba lépését a 293. § (1) bekezdése azonos tartalommal szabályozta.

A szerződések részét képező általános szerződési feltételek a felek kötelmi hatályú megállapodásának minősülnek, és a Hpt. 210. §-ának valamennyi időállapotára megállapítható tény, hogy a szimmetriát megvalósító kikötésről magában a pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződésben kell megállapodni. A Hpt. érintett szabályához azonban („ha valamely feltétel változása a kamat-, díj-, vagy a költségelem csökkenését teszi indokolttá, azt is érvényesíteni kell”) ilyen kötelelemkeletkeztető és a felek akaratnyilatkozatát helyettesítő hatály nem fűződik.

A felperes az adott időszakban hatályba lépő egyes jogszabályi rendelkezéseket a szerződéses feltételek tisztességeségét alátámasztó körülményként értékelte, mert állítása szerint ezek a jogi normák a felek minden további megállapodása nélkül a kötelelem részévé váltak. A másodfokú bíróság csak részben ért egyet az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásával, mert a felperes állításával szemben a Hpt. egyes rendelkezéseinek hatálybalépése a szimmetria megvalósulásának hiánya miatt fennálló tisztességtelenség okát időlegesen sem orvosolta. Szükséges kiemelni azt is, hogy a jogszabály szövege az arányosság mechanizmusát egyáltalán nem bontotta ki, hiszen minden esetben az adott szerződéstípusnak megfelelően lehet csak a szimmetria elvének az arányosságot is betartva megfelelni. A Hpt. azonban az átláthatóság kritériumát önmagában nem elégítette ki, csupán megadta a feltétel egyedi szabályozásának kötelező kereteit.

Az egyoldalú szerződésmódosításban nem kötelező megállapodni, így ha ezt a felek mégis kikötik, a feltétel valamennyi tartalmi elemének meg kell felelnie a kikötéskor hatályban lévő jogszabályok fogyasztóvédelmet célzó rendelkezéseinek, amelyek eltérést meg nem engedő, azaz kogens szabályok. Az érvénytelenség okának a kötelelem keletkezésének időpontjában kell fennállnia, a tisztességtelen kikötés ezért jogszabályváltozás útján nem válhat utóbb tisztességesé. Mindezek alapján a felperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy a jogszabályváltozások tartalma a szerződések részévé vált.

A jelen peres eljárás olyan különleges anyagi és eljárásjogi szabályok alapján érvényesített jog elbírálására irányul, amelyben a Hpt. és a Korm. rend. megsértésének jogkövetkezményei a következő indokok miatt nem vizsgálhatók és vonhatók le.

Az Alkotmánybíróság elutasította a Tv. megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket. Ennek következtében a bíróságnak az Alaptörvény 25., 26. és 28. cikkében foglalt kötelezettsége az Országgyűlés által meghozott és kihirdetett törvény alkalmazása. A Tv. pedig olyan különleges eljárást szabályoz, amelyben a szerződő felek között fennálló közvetlen anyagi jogviszony (szerződés) vizsgálata nélkül kell a Tv. 11. §-ában foglalt döntési keretek között azt az egyetlen kérdést elbírálni, hogy a Tv. 4. §-ában felsorolt feltételek szerint a felperes által megjelölt általános szerződési feltételek tisztességesek-e, vagy sem. A Tv. azt is meghatározza, hogy a bíróság érdemi döntése kizárólag ez utóbbi eldöntendő kérdés megválaszolásának következtében és csakis ehhez kapcsolódóan a kereset elutasítására, illetőleg a szerződéses kikötés tisztességességének és érvényességének megállapítására korlátozódik. Ebből következik, hogy a bíróság a tisztességesség és érvényesség feltételrendszerét egyedül a 4. § (1) bekezdésében foglalt szempontok szerint vizsgálhatja, függetlenül attól, hogy az adott szerződéses kikötés mennyiben állt összhangban a hatályos, illetőleg a tárgyi időszakban hatályban volt jogszabályokkal. A Tv. alapján indított perben ezért a bíróságnak nincs hatásköre arra, hogy a szerződéses feltételt érintő bármely egyéb érvénytelenségi ok joghatását a szerződés, illetőleg a per tárgyát képező feltételek rendszerében a szerződő felek jogviszonyára kiható hatállyal levonja az ítéletében.

Az elsőfokú bíróság a Ptk., a Tv., a Hpt. szabályainak, valamint az Irányelvnek és az Európai Bíróság ítéleteinek, továbbá a PJE-ben foglaltaknak megfelelően értelmezte a szimmetria elvét. Azt is helyesen állapította meg, hogy a felperes a szimmetria elvének kötelező alkalmazása alól abban az időszakban sem mentesült, amikor átmenetileg jogszabályváltozás miatt nem emelhette meg az ügyleti kamatot, illetve a hiteldíj egyéb elemeit.

Az elsőfokú bíróság az ítélet indokolása szerint a 8., 9., 18., 19., 25., 26., 33., 34., 43., 44., 53., 54., 57. és 58. számú feltételeknél a szimmetria elvének érvényesülését azért tekintette megvalósultnak, mert elfogadta a felperesnek azt az álláspontját, hogy a Hpt. rendelkezései a szerződések részévé váltak. Nem volt vitás tény, hogy az 1-9., 11-19., 21-26., 28-34., 36-44., 46-54., 56-58. és a 60-65. sorszámú feltételek szövegében nem jelent meg olyan kikötés, amely a felperest megillető jogokkal szemben a fogyasztó javára bekövetkező változás hatását a szimmetria elvének megfelelően szabályozta. A Tv. 4. § (1) bekezdésének g) pontját pedig - a fellebbezésben írtakkal ellentétben - nem lehet úgy értelmezni, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő általános szerződési feltétel a szimmetria elvének már önmagában megfelel, ha nem zárja ki, hogy a fogyasztó javára bekövetkező feltételváltozás hatását a fogyasztó javára érvényesítsék, mert ez ellentétben áll a Tv. céljával, indokolásával és az elvnek az Európai Bíróság által kidolgozott értelmezésével, valamint a PJE indokolásával, ezért ezeknek a feltételeknek a tisztességessége - bele értve a 8., 9., 18., 19., 25., 26., 33., 34., 43., 44., 53., 54., 57. és 58. számú feltételeket is - nem állapítható meg.

A Tv. tárgyi hatálya a 4. § (1) bekezdés szerint az egyoldalú kamatemelést, költségemelést díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötésekre terjed ki, az egyedileg megtárgyalt feltétel kivételével. A költség-, díj- és kamatemelések önmagukban is önálló kötelezettségeket és jogokat keletkeztető szerződéses köteleket hozhatnak létre. Ha az egyes feltételek tartalmilag összefüggően és logikusan elkülöníthetők egymástól, az eltérő funkciójú pénzbeli szolgáltatásként szabályozott kamat, költség és díj - függetlenül a szerződés szövegének megszerkesztésétől - nyilvánvalóan külön-külön is elbírálható. Eerre tekintettel az alperes alaptalanul kifogásolta, hogy az

elsőfokú bíróság a díjra és a költségre vonatkozó feltételeket a kamattól elkülönítve is vizsgálta. Mindezeknek azonban az érdemi döntésre is kiható jelentősége - alábbi indokok miatt - nem volt.

A 10., 20., 27., 35., 45., 55. és 59. pontokban foglalt kikötések szerint, ha az okok bármelyike a kamat-, díj-, vagy költségelem csökkentését teszi indokolttá, akkor a bank a kamat-, díj-, vagy költségelemet a változás mértékével arányosan csökkenti. Ez a rendelkezés kétségtelenül megfelel a szimmetria elvének, azonban annak mechanizmusát a kikényszeríthetőség megértéséhez szükséges módon nem tartalmazza.

Az Európai Bíróság több döntésében megállapította, hogy az Irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz, vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében, amely helyzet az eladó által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet anélkül, hogy a fogyasztó befolyásolni tudná a tartalmát (C-92/11. sz. ítélet). Ezek a követelmények a két fél érdekének egyensúlyban tartását szolgálják, és a fogyasztónak ismernie kell azokat a lehetőségeket, amelyek hozzásegítik az érvényesülésükhöz. Mindezeknek a szerződésben való kikötése felel meg az Irányelv preambuluma huszadik bekezdésében foglaltaknak, amely szerint a fogyasztó számára lehetőséget kell biztosítani, hogy megismerhesse a szerződés összes feltételét, míg az Irányelv 5. cikke előírja, hogy az írásbeli feltételeknek mindig világosnak, és érthetőnek kell lenniük, ugyanakkor az átláthatóság követelményét kiterjesztően kell értelmezni (Kásler ügyben hozott C-26/13. számú ítélet 72. pont). Ehhez pedig hozzátartozik az is, hogy a feltételeket úgy kell megfogalmazni, hogy a ténylegesség, arányosság és a szimmetria elvének megsértésével gyakorolt egyoldalú szerződésmódosítást a fogyasztó az őt megillető jogok gyakorlásához szükséges módon felismerhesse. Az elvnek ezeket a követelményeit foglalja össze és teszi kötelezően alkalmazandóvá a PJE is.

Az átláthatóság tehát azt jelenti, hogy a fogyasztó megértse a szerződéses kikötést, és annak következményeivel teljes egészében tisztában legyen. Az Európai Bíróság értelmezése szerint nem elegendő az sem, ha a felek a jogszabály tartalmát csupán az erre való utalással kísérik meg a szerződés részévé tenni, mert lényeges szempont, hogy a szolgáltató tájékoztassa a fogyasztót ezekről a rendelkezésekről (C-92/11. sz. ítélet). A szerződés feltételeinek módosítása túlnyomó részben többletterhet hordoz magában, míg a szimmetria azt biztosítja, hogy a módosításra okot szolgáltató objektív körülmények ne csupán a fogyasztóra, hanem a szolgáltatóra is kötelezettségeket hárítsanak. A fogyasztó mögött nem áll olyan szakapparátus, amely a jogérvényesítés lehetőségeit folyamatosan figyelemmel tudja kísérni, ezért elengedhetetlen, hogy az érdekeit szolgáló szerződésmódosítás lehetőségének folyamatát átláthassa. A szimmetria elvének is átlátható módon, és úgy kell megjelennie a szerződésben, hogy a fogyasztó annak érvényesülését minden további értelmezés nélkül ki tudja kényszeríteni. A 10., 20., 27., 35., 45., 55. és 59. pontokban foglalt kikötések azonban ennek az elvárásnak egyáltalán nem feleltek meg, így a szimmetria elvének érvényesülése mellett annak átláthatósága egyáltalán nem valósult meg. A szimmetriának megfelelő kikötés átláthatóságának hiánya - beleértve az előző évi fogyasztói árindex mértékének emelését is - az egész feltételt összességében érinti, ezért annak tisztességessége a kifejtett indokok alapján még részben sem állapítható meg.

A Tv. 11. § (1) bekezdése értelmében a bíróság az eljárásban kizárólag azt vizsgálja, hogy a pénzügyi intézmény által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés a 4. § (1) bekezdése szerint tisztességes-e, és a döntését a 11. § (2) bekezdésében foglalt keretek, valamint a kereseti kérelem és ellenkérelem korlátai között (Pp. 215. §) kell meghoznia. Az egyes szerződésekből fakadó követelések bírósági úton való érvényesíthetősége egyáltalán nem tartozik a különleges eljárásban

szabályozott per tárgyához. Az elévülésre való hivatkozás a kötelezett egyoldalú hatalmassága, amelynek közlésével az igényérvényesítés lehetőségét megszüntetheti. A jelen perben indított megállapítás iránti kereset elbírálásával nem az igény állapotába jutott követelések bírósági úton történő érvényesíthetőségéről, hanem a per tárgyává tett általános szerződési feltételek tisztességességéről, illetőleg tisztességtelenségéről kell dönten. Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság mellőzte az elsőfokú ítéletnek az elévülésről szóló megállapításait (179. oldal 3. bekezdés), és az elévüléssel kapcsolatos fellebbezés további, érdemi vizsgálatát is.

A már ismertetett okok miatt az elsőfokú bíróság által elbírált jogot nem érinti az sem, hogy a per tárgyává tett általános szerződési feltételek a tisztességességre vonatkozó törvényi kritériumokon túl mennyiben feleltek meg az adott időszakban hatályos jogszabályi rendelkezéseknek, ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet erre vonatkozó megállapítását (ítélet 291. oldal 3. bekezdés) az alperes kérelmének helyt adva, mint szükségtelent ugyancsak mellőzte.

A Tv. 4. § (1) bekezdése alapján az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó fogyasztói kölcsönszerződés részét képező kamatemelést, költségemelést, díjemelést lehetővé tevő kikötés kizárólag akkor tisztességes, ha az megfelel az a)-g) pontok szerinti valamennyi elvnek, így egyetlen elv érvényesülésének hiánya kizárja a 6. § szerint indított kereset teljesíthetőségét. A jog logikai összefüggésrendszerében az érvényesített jog fennállásának eldöntése szempontjából a legkevesebb előfeltételezésen alapuló tény (tényeket) kell bizonyítani és elbírálni, így a perben az együttes feltételek egyikének hiánya már szükségtelenné teszi a további elvek vizsgálatát. Mindezek alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének a szimmetria elvéhez és ezzel közvetlen összefüggésben az átláthatóság elvéhez kapcsolódóan kifejtett jogi indokolását meghaladó és ezáltal a további elvek megvalósulásának bizonyítékait már szükségtelenül értékelő részeit - utalással a Tv. 11. § (2) bekezdésére - mellőzte, és figyelemmel arra, hogy mindezek a másodfokú eljárásban sem vezethetnek eltérő érdemi döntéshez, a fellebbezések e hivatkozásaira sem tér ki ítéletében.

A fenti indokokra tekintettel a felperes a Tv. 4. § (1) bekezdéséből és 6. §-ából eredően a Pp. 164. § (1) bekezdése szerint rá háruló bizonyítási kötelezettségének eleget tenni nem tudott, ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta, és a felperes keresetét a Tv. 11. § (2) bekezdése értelmében a 10., 20., 27., 35., 45., 55. és 59. pontokban foglalt általános szerződési feltételekre is kiterjedően teljes egészében elutasította, egybekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

A felperes teljes egészében pervesztes lett, ezért a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles az alperesnek az első- és másodfokú eljárással kapcsolatban ügyvédi munkadíjként felmerült perköltségeit megfizetni. Az elsőfokú bíróság által az alperes részére megállapított bruttó 4.199.585 forint a teljes pernyertességre tekintettel is arányban áll az elsőfokú eljárásban kifejtett érdemi tevékenységgel, ezért a másodfokú bíróság a Pp. 253. § (2) bekezdése értelmében a perköltségre vonatkozó rendelkezést is helybenhagyta.

A másodfokú perköltségről szóló rendelkezés a Pp. 239. §-a alapján irányadó 78. § (1) bekezdésén alapul. Az alperes a másodfokú eljárásban a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdése alapján 2.223.760 Ft + áfa ügyvédi munkadíjra tartott igényt, azonban ez a vélelem megdöntése iránti nem meghatározható pertárgyértékű megállapítási kereset alapján indított perben nem áll összhangban a szükséges és ténylegesen elvégzett tevékenységgel. A fellebbezési ellenkérelem és a fellebbezés megszerkesztésére fordított munkával, valamint a két tárgyalási határnapon való megjelenéssel kapcsolatban a másodfokú bíróság megítélése szerint 500.000 forint + áfa ügyvédi munkadíjnak

megfelelő perköltség áll arányban. Az alperes személyes illetékmentessége folytán a Tv. 13. § (2) bekezdése szerint meghatározott mértékű fellebbezési illetéket a felperes a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése értelmében köteles az államnak megfizetni.

Budapest, 2015. március 6.

. Hóbl Katalin s.k.
a tanács elnöke

Dr. Bleier Judit s.k.
előadó bíró

Egriné dr. Salamon Emma s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: